

سنة الفجر

دانشگاه آزاد اسلامی

مرکز آموزش های بین المللی خلیج فارس

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: مدیریت بازرگانی «M.A»

**بررسی پتانسیل های بنادر جنوب کشور به عنوان ترمینال منطقه ای ترانزیت غلات
به روش AHP**

استاد راهنما :

دکتر علیرضا اقبالی

استاد مشاور :

دکتر ناصر اقبالی

نگارنده :

یحیی نریمی

سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ایزد منان را شاکرم که این توفیق را نصیب بنده کرد تا به تشکر و قدر دانی از کسانی که در به
ثمر رسیدن این پژوهش مرا یاری کرده اند بپردازم.

از جناب آقای دکتر علیرضا اقبالی، استاد راهنمایم که ارشاد و راهنمائیهایشان هدایتگر من و
لطف و محبتشان بدرقه راهم بوده صمیمانه تشکر و قدر دانی می نمایم.

از جناب آقای دکتر ناصر اقبالی که در این تحقیق به عنوان استاد مشاور از نظرات و دانش
ایشان استفاده کرده و در نهایت مهربانی مرا همراهی کردند، سپاسگذاری می نمایم.

از سرکار خانم دکتر گسگری معاونت محترم آموزشی دانشگاه که با پیشنهادات سازنده خود مرا
یاری نموده اند تشکر صمیمانه ای دارم.

از جناب آقای دکتر امیر حسین دوامی عضو هیئت علمی دانشگاه علوم و تحقیقات اهواز که در
آموزش روش AHP نهایت همکاری با بنده را داشته اند صمیمانه تشکر و قدردانی مینمایم.

و در پایان از همکاری و راهنمایی های آقای مهندس حکمت شعار ریاست محترم اداره آمار و
انفورماتیک اداره کل بنادر و دریانوردی استان خوزستان که مرا در ارائه هرچه بهتر این پایان
نامه همراهی و مساعدت نمودند تقدیر و قدردانی می نمایم.

امیدوارم که شمع وجود این عزیزان در سایه یگانه بخش هستی، همیشه تابنده باشد.

تقدیم به:

پدر و مادرم که همیشه تکیه گاه و پشتوانه ی من بوده اند.

همسرم که در راه تحصیل من مشقتهای فراوانی کشیده اند.

تمامی معلمان ، دبیران و اساتید عزیز دوران تحصیلی ام.

و تقدیم به همه کسانی که در راه پیشرفت علم و دانش در کشور عزیزمان ایران

سهمی را به عهده داشته اند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده:.....
۲	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	۱-۱ مقدمه.....
۳	۲-۱ بیان موضوع.....
۴	۳-۱ بیان مسئله.....
۴	۴-۱ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....
۵	۵-۱ جنبه جدید بودن و نوآوری در تحقیق.....
۵	۶-۱ اهداف تحقیق.....
۵	۷-۱ قلمرو تحقیق.....
۵	۱-۷-۱ قلمرو مکانی.....
۵	۲-۷-۱ قلمرو زمانی.....
۵	۳-۷-۱ قلمرو موضوعی.....
۶	۸-۱ سؤالات تحقیق.....
۶	۹-۱ فرضیه‌های تحقیق.....
۶	۱۰-۱ تعاریف عملیاتی.....
۶	۱-۱۰-۱ ترانزیت.....
۶	۲-۱۰-۱ ترانزیت داخلی.....
۶	۳-۱۰-۱ ترانزیت خارجی.....
۶	۴-۱۰-۱ بندر.....
۷	۵-۱۰-۱ بندر ترانزیتی.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	۶-۱۰-۱ غلات
۷	۷-۱۰-۱ سیلو
۷	AHP ۸-۱۰-۱
۸	۱۱-۱ روش شناسی تحقیق
۸	۱۱-۱-۱ شرح کامل روش تحقیق
۸	۲-۱۱-۱ متغیرهای تحقیق
۹	۳-۱۱-۱ مطالعات کتابخانه ای
۹	۴-۱۱-۱ مطالعات میدانی
۹	۱۲-۱ محدودیت های تحقیق
۱۰	فصل دوم: ادبیات موضوع
۱۱	۱-۲ مقدمه
۱۱	۲-۲ حمل و نقل
۱۲	۳-۲ اقتصاد حمل و نقل
۱۲	۴-۲ اهمیت اقتصادی حمل و نقل
۱۳	۵-۲ تاثیر سرمایه گذاری در زیر ساخت های حمل و نقل بر تجارت و رشد اقتصادی
۱۳	۶-۲ تئوریهای اصلی تجارت
۱۴	۷-۲ عوامل تاثیر گذار در افزایش تجارت
۱۴	۸-۲ موانع تجاری طبیعی
۱۴	۸-۲-۱ هزینه حمل، مهمترین مانع تجاری طبیعی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	۹-۲ عوامل تاثیر گذار بر هزینه حمل و نقل
۱۵	۱-۹-۲ جغرافیای حمل و نقل و فاصله
۱۵	۲-۹-۲ ترکیب کالای تجاری
۱۵	۳-۹-۲ عدم توازن تجاری
۱۵	۴-۹-۲ اقتصاد مقیاس
۱۶	۵-۹-۲ کانتینری شدن
۱۶	۶-۹-۲ مسیر های بازرگانی
۱۶	۷-۹-۲ زیر ساخت ها و رو ساخت های بندری
۱۶	۱۰-۲ اصول لازم در ترانزیت کالا
۱۶	۱-۱۰-۲ بین المللی بودن ترانزیت
۱۷	۲-۱۰-۲ مقرون به صرفه بودن ترانزیت
۱۷	۳-۱۰-۲ وجود تسهیلات و امکانات لازم در کشور ترانزیت کننده کالا
۱۷	۴-۱۰-۲ مناسب بودن حمل و نقل
۱۸	۱۱-۲ روش های حمل و نقل
۱۸	۱-۱۱-۲ حمل و نقل بین المللی جاده ای
۱۸	۲-۱۱-۲ حمل و نقل ریلی
۱۸	۳-۱۱-۲ حمل و نقل هوایی
۱۸	۴-۱۱-۲ حمل و نقل پیوسته (لوله ای)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۹	۲-۱۱-۵ حمل و نقل دریایی
۱۹	۲-۱۲ اهمیت اقتصادی حمل و نقل دریایی
۲۰	۲-۱۳ فاکتور های موثر بر تقاضای حمل و نقل دریایی
۲۰	۲-۱۳-۱ فاکتور های اقتصادی
۲۰	۲-۳-۲ فاکتورهای سیاسی
۲۰	۲-۱۳-۳ فاکتور های طبیعی
۲۰	۲-۱۳-۴ فاکتور های فنی
۲۰	۲-۱۴ حمل و نقل ترکیبی
۲۱	۲-۱۵ بنادر
۲۱	۲-۱۶ کارکردهای اقتصادی- تجاری سیستم‌های یکپارچه بنادر
۲۲	۲-۱۷ ترمینال های بندری
۲۲	۲-۱۷-۱ ترمینال کالاهای فله خرد
۲۲	۲-۱۷-۲ ترمینال کالاهای فله جدید
۲۲	۲-۱۷-۳ ترمینال کالای کانتینری
۲۲	۲-۱۷-۴ ترمینال فله مایع
۲۳	۲-۱۷-۵ ترمینال کالای فله خشک
۲۳	۲-۱۸ نقش بنادر ایران و رسالت و چشم‌انداز سازمان بنادر و دریانوردی در حمل و نقل
۲۳	۲-۱۹ بنادر بازرگانی اصلی در جنوب کشور
۲۳	۲-۱۹-۱ منطقه ویژه اقتصادی بندر امام خمینی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۳	۲-۱۹-۲ منطقه آزاد بندر خرمشهر
۲۴	۲-۱۹-۳ منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی
۲۴	۲-۱۹-۴ منطقه ویژه اقتصادی بندر بوشهر
۲۵	۲-۱۹-۵ منطقه آزاد بندر چابهار
۲۵	۲-۲۰ برخی از ویژگیهای بنادر بازرگانی اصلی در جنوب کشور
۲۶	۲-۲۱ تعداد و نوع اسکله های موجود در بنادر جنوب کشور
۲۷	۲-۲۲ مزیت های ترانزیتی جمهوری اسلامی ایران
۲۷	۲-۲۳ نقاط ضعف حمل و نقل و تهدیدهای ترانزیت در ایران
۲۷	۲-۲۳-۱ حوزه دریایی
۲۸	۲-۲۳-۲ حوزه ی ریلی
۲۷	۲-۲۳-۳ حوزه ی جاده ای
۲۸	۲-۲۳-۴ خدمات حمل و نقل
۲۸	۲-۲۴ بازار تولید و مصرف غلات در کشورهای منطقه
۳۰	۲-۲۵ کشورهای برتر تولید کننده غلات
۳۱	۲-۲۶ کشورهای برتر صادر کننده غلات
۳۱	۲-۲۷ میزان واردات غلات کشورهای حاشیه خلیج فارس
۳۲	۲-۲۸ اهمیت تجارت غلات
۳۲	۲-۲۹ شرایط اقتصادی و زیرساختی کشورهای مختلف منطقه برای تجارت غلات
۳۳	۲-۳۰ آسیب پذیری مسیرهای فعلی آبی ترانزیت غلات
۳۳	۲-۳۱ مزایای مرکز ترانزیت غلات واقع شدن

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۴	۳۲-۲ پیشینه تحقیق
۳۴	۱-۳۲-۲ تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۴۰	۲-۳۲-۲ تحقیقات انجام شده در خارج از کشور
۴۲	فصل سوم: روش تحقیق فرایند تحلیل سلسله مراتبی AHP
۴۳	۱-۳ مقدمه
۴۳	۲-۳ فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۴۴	۳-۳ اصول فرایند سلسله مراتبی
۴۴	۴-۳ مراحل مدل AHP
۴۴	۵-۳ ترسیم و تشریح درخت سلسله مراتبی
۴۵	۶-۳ کشف؛ شناسایی و دسته بندی معیارها؛ زیر معیارها و جایگزین ها
۴۵	۷-۳ وزن دهی به فاکتور ها
۴۵	۱-۷-۳ استفاده از دانش کارشناسی
۴۶	۲-۷-۳ استفاده از دانش داده ای
۴۶	۳-۷-۳ استفاده از دانش کارشناسی و داده ای به صورت توام
۴۶	۸-۳ مشکلات فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۴۶	۹-۳ مزایای فرآیند تحلیل سلسله مراتبی
۴۷	۱۰-۳ معیارها و شاخص های تحقیق
۴۷	۱۱-۳ ازیر معیارها و شاخص های تحقیق
۴۷	۱۲-۳ گزینه های تحقیق
۴۸	۱۲-۴ نمودار درختی معیارها؛ شاخص ها و گزینه های تحقیق
۴۹	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۰	۱-۴ مقدمه.....
۵۰	۲-۴ جامعه آماری و روش نمونه آماری.....
۵۰	۳-۴ پرسشنامه.....
۵۱	۴-۴ روایی و پایایی پرسشنامه.....
۵۱	۴-۴-۱ روایی.....
۵۱	۴-۴-۲ پایایی.....
۵۲	۵-۴)آزمون میانگین جامعه.....
۵۲	۶-۴) تحلیل فرضیه های تحقیق.....
۵۲	۱-۶-۴) تحلیل فرضیه اول.....
۵۳	۱-۱-۶-۴) نتایج آماری فرضیه اول:.....
۵۴	۲-۱-۶-۴) نتایج آزمون T-TEST.....
۵۵	۲-۶-۴) تحلیل فرضیه دوم:.....
۵۶	۳-۶-۴) تحلیل فرضیه سوم.....
۷	۴-۶-۴) تحلیل فرضیه چهارم.....
۵۸	۵-۶-۴) تحلیل فرضیه پنجم.....
۵۶	۸-۴ ترسیم نمودار درختی شاخص ها و زیر شاخص.....
۵۹	۹-۴) مقایسه زوجی بین شاخص های بندر امام و بندر عباس.....
۶۰	۱۰-۴) مقایسه زوجی بین شاخص های بندر امام و بندر چابهار.....
۶۱	۱۱-۴) مقایسه زوجی بین شاخص های بندر چابهار و بندر عباس.....
۶۲	۱۲-۴) تحلیل حساسیت عملکرد آلترناتیوها نسبت به اهداف.....
۶۳	۱۳-۴) تحلیل حساسیت پویا آلترناتیوها نسبت به اهداف.....

۶۵	۴-۱ درجه اهمیت و تعیین درصد شاخص ها و اهداف.
۶۸	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات.
۶۹	۱-۵ مقدمه.
۶۹	۲-۵ خلاصه تحقیق.
۷۱	۳-۵ راهکارها و پیشنهادات.
۷۱	۱-۳-۵ پیشنهاد کلی در زمینه ترانزیت.
۷۳	۲-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر یافته های تحقیق.
۷۳	۱-۲-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر شاخص و آلترناتیو ظرفیت نگهداری غلات.
۷۳	۲-۲-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر شاخص و آلترناتیو تجهیزات.
۷۴	۳-۲-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر شاخص و آلترناتیو اسکله غلات.
۷۴	۴-۲-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر شاخص و آلترناتیو پسرکانه ها.
۷۵	۳-۳-۵ پیشنهادات مبتنی بر تجربیات محقق.
۷۶	۴-۳-۵ پیشنهادات برای تحقیقات آتی.
۷۷	منابع و مراجع.
۸۱	پیوست شماره ۱.

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۶	جدول ۱-۲ برخی از ویژگیهای بنادر بازرگانی در جنوب کشور.....
۲۴	جدول ۲-۲ تعداد و نوع اسکله های موجود در بنادر جنوب کشور.....
۲۹	جدول ۳-۲ کشورهای برتر تولید کننده غلات.....
۳۰	جدول ۴-۲ کشورهای صادر کننده غلات.....
۳۰	جدول ۵-۲ کشورهای وارد کننده غلات در حاشیه خلیج فارس.....
۴۹	جدول ۱-۴ نتایج آزمون کرومباخ.....
۵۱	جدول ۲-۴ نتایج آماری فرضیه اول.....
۵۲	جدول ۳-۴ نتایج آزمون T-TEST.....
۵۲	جدول ۴-۶ میانگین پاسخ ها.....
۵۳	جدول ۵-۴ نتایج آماری فرضیه دوم.....
۵۳	جدول ۶-۴ Test value فرضیه دوم.....
۵۴	جدول ۷-۶ نتایج آماری فرضیه سوم.....
۵۴	جدول ۸-۴ Test value فرضیه سوم.....
۵۴	جدول ۹-۴ نتایج آماری فرضیه چهارم.....
۵۴	جدول ۱۰-۴ Test value فرضیه چهارم.....
۵۵	جدول ۱۱-۴ نتایج آماری فرضیه پنجم.....
۵۵	جدول ۱۲-۴ Test value فرضیه پنجم.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۳	نمودار ۲-۱ ارتباط بین زیر ساخت های حمل و نقلی و تجارت.....
۵۶	نمودار ۴-۱ نمودار درختی شاخص ها.....
۵۷	نمودار ۴-۲ مقایسه وزنی بین شاخص های بندر امام خمینی و بندر عباس.....
۵۹	نمودار ۴-۳ مقایسه وزنی بین شاخص های بندر امام خمینی و چابهار.....
۶۱	نمودار ۴-۴ مقایسه وزنی بین شاخص های چابهار و بندر عباس.....
۶۳	نمودار ۴-۵ تحلیل حساسیت عملکرد آلترناتیو ها نسبت به اهداف.....
۶۵	نمودار ۴-۶ تحلیل حساسیت پویا آلترناتیو ها نسبت به اهداف.....
۶۷	نمودار ۴-۷ درجه اهمیت و تعیین درصد شاخص ها.....
۶۸	نمودار ۴-۸ درجه اهمیت و تعیین درصد اهداف.....